

בס"ד. שיחת ל"ג בעומר, ה'תשכ"ב.

— בין מנחה למעריב —

בלתי מוגה

א. ידוע¹ הטעם² להשמחה³ בל"ג בעומר⁴, לפי שביום זה היתה ההסתלקות של רשב"י, ובשעת ההסתלקות נכלל ועולה למעלה כל העבודה והעמל שהתייגע האדם בתורה ומצוות במשך כל חייו⁵. ולכן, בשעת ההסתלקותו, כשנתעלה בעילוי גדול ביותר, אמר:

(3) במשנת חסידים מס' אייר פ"א מ"ו: "ביום ל"ג בעומר .. מצוה לשמוח שמחת רשב"י". והמ"ח לא העתיק רק דברי האריז"ל (דברי אדמו"ר הזקן — הובאו בפס"ד לאדמו"ר הצ"צ ליו"ד סקט"ז). וראה פע"ח שם. ולהעיר שעפ"ז מפורש ג"כ ענין השמחה (ולא רק מניעת אבלות) וטעמה "שמחת רשב"י" (עיי'ן זח"ג רפז, ב. רצא, סע"א). ומזה מענה להשקו"ט בזה בשו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ג. שו"ת שם ארי' שם ועוד. וראה ג"כ נ"כ שו"ע או"ח שם.

(4) צ"ע מה שבכ"מ — וגם בדא"ח — מובא ל"ג בעומר, אף שהנוסח של רבינו הזקן בסידורו — וכן מנהגנו — לומר לעומר. וכ"ה בסידור (כתב יד) שהתפלל בו הבעש"ט (והוא סי' האריז"ל. וכ"ה בר"ן סוף פסחים. שו"ת הרשב"א סק"ו. תניא ס"נ. כל בו סנ"ה. של"ה. שע"ת. חק יעקב. ועוד). וראה גם "רשימות" חוברת לח ע' 25. לקו"ש ח"ז ע' 337. אג"ק ח"ז ע' רס. ח"י"א ע' רט ואילך. ח"י"ג ס"ע נג ואילך. שיחת ל"ג בעומר תשי"ג בתחלתה (תו"מ ח"ח ע' 148).

(5) ראה ג"כ אגה"ק סכ"ז.
(6) לשון זה מובא בכ"מ בדא"ח, ולע"ע מצאתיו באד"ו (זח"ג רפח, א): "פתח ר"ש ואמר כו' בחד קטירא איתקטנא ביי בקוב"ה כו". ושם (רצב, א): "נשמתי ביי אחידא ביי להטא". — וראה ד"ה ויכולו השמים תרס"ו (המשך תרס"ו ס"ע מד ואילך).

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 1002 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה. (2) כמה טעמים* נאמרו בשמחת ל"ג בעומר וחגיגתו, ואנו אין לנו אלא האמור בכטהאריז"ל ומובא בדא"ח** אשר יום זה הוא יום ההסתלקותו של רבי שמעון בן יוחאי — הילולא דרבי שמעון***. (ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א, פסח שני ה'תשי"א (אג"ק ח"ד ס"ע ערה ואילך)). וראה גם שיחת ל"ג בעומר תשי"א בתחלתה (תו"מ ח"ג ע' 72).

(* משנת חסידים מסכת אייר וסיון. פר"ח לאו"ח סתצ"ג. מראית עין להחיד"א שם בלקוטיס. שו"ת שם ארי' חאו"ח סי"ד. שדי חמד אס"ד מע' א"י ס"ו. פאת השדה שם.

** פע"ח שער ספה"ע פ"ז. דרוש מכ"ק רבינו הזקן (הוזכר בשו"ת דברי נחמ"י חאו"ח סל"ד ס"ז). סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר (דש, סע"ב ואילך). ובלשון הדברי נחמ"י (שם): "כבר נתפרסם בכל העולם מכמה דורות ענין הילולא דרשב"י בל"ג בעומר".

*** זח"ג רצו, ב. ועיי'ג"כ זח"א ריח, א. — ומה שהקשו דהא אדרבא בהסתלקותן של צדיקים מתענין, י"ל — ע"פ נגלה — דשאני ל"ג בעומר **דרשב"י** צוה לשמוח בו (עיי'ן בפע"ח שם) ועפמש"כ במהר"ו (הובא בש"ך יו"ד טשד"מ סק"ט) הדין דשומעין לו. ואכמ"ל.

"בחד קטירא אתקטרנא בי' אחידא בי' להטא" — שנתקשר בהתקשרות נצחית עם הקב"ה, חיי החיים, ולכן, כשאמר אז את הפסוקי "כי שם צוה ה' וגו'", "לא סיים" בוצינא קדישא למימר חיים" — שנתקשר ביחוד נצחי עם בחינת "חיים".

[ובפרטיות¹⁰ יותר:

ידוע שבכל לילה עולה למעלה עבודת כל היום, ובעילוי גדול יותר — בערב שבת, ובעילוי גדול יותר — בסיום השנה. ומעלת יום ההסתלקות — שאז עולה לא רק העבודה של יום, שבוע, שנה או תקופה מסוימת בחיים, אלא העלי' היא של כל עבודתו במשך כל ימי חייו.

ועוד זאת, שהעלי' שביום ההסתלקות היא למדריגה נעלית יותר מכל העליות שלפנ"ז, כמבואר בסידור¹¹ ובכמה מאמרי חסידות¹² שביום ההסתלקות עולה כל עבודתו למעלה מעלה, עד לשרש נשמתו, ובאופן גלוי, שלכן, דוקא ביום ההסתלקות אמר "בחד קטירא אתקטרנא כו", אף שגם בכל משך חיים חיותו בעלמא דיין, בהיות נשמתו מלובשת ומוגבלת בגופו, ה' ענינו לגלות רזין ורזין דרזין דאורייתא באופן שיומשכו בגליא].

וכיון שהעלי' של יום ההסתלקות היא באופן ד"נזכרים ונעשים"¹³, שחוזר ונשנה בכל שנה ביום זה — לכן ל"ג בעומר הוא יום שמחה בכל שנה.

ב. איתא בירושלמי¹⁴ שכאשר ר' עקיבא הסמיך את תלמידיו ר' מאיר ור' שמעון, אמר: "ישב ר' מאיר תחלה. נתכרכמו פני ר' שמעון". אמר לו ר' עקיבא: "דייך שאני ובוראך מכירין כחך". כלומר: כחו של רשב"י ה' גדול כ"כ שאפילו תלמידי ר' עקיבא לא הכירוהו.

אודות ר' מאיר איתא בגמרא¹⁵: "שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו", אבל אעפ"כ הבינו את גדולתו במדה כזו שצריך לישב תחלה; משא"כ בכחו של ר' שמעון — לא היתה להם (ואפילו ר' מאיר)

12) סד"ה לה"ע דרשב"י תקס"ד (מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קד), תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רבע), עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תכ). ועוד. 13) ראה לקמן סי"ד. וש"נ. 14) סנהדרין פ"א ה"ב. נתבאר באג"ק ח"ד ע' שלב ואילך. 15) עירובין יג, ב. וש"נ.

7) תהלים קלג, ג. 8) היינו, שזהו ענין של אין-סוף, שלכן לא שייך בזה ענין של סיום (מהנחה בלתי מוגה). 9) זח"ג רצו, ב. 10) המוסגר בחצ"ר — מהנחה בלתי מוגה. 11) עם דא"ח — שער הל"ג בעומר דש, סע"ב ואילך.

הכרה, כי אם "אני ובוראך מכירין כחך": רק ר' עקיבא (כמבואר בחסידות¹⁶ שהיתה עבודתו גדולה יותר מעבודת נדב ואביהוא¹⁷, שנכנס בשלום ויצא בשלום¹⁸), עליו נאמר¹⁹ שהוא כנגד הקב"ה, הנה "אני — ר"ע — ובוראך מכירין כחך".

לפי זה: כיון שאפילו בחיים חיותו בעלמא דין הי' רשב"י למעלה באין ערוך מבני דורו, הרי מובן עד כמה גדלה עלייתו ביום הסתלקותו — הרי לכאורה העלי' והשמחה דל"ג בעומר היא גדולה הרבה יותר מלהיות שייכת לאחרים.

ג. אבל, מסופר²⁰ אודות אחד מתלמידי האריז"ל, שהי' נוהג לומר התפלה "נחם ה" בברכת המזון²¹ (ומסתמיות לשון הסיפור שהי' אומר "נחם" בברכת המזון, משמע, שהי' אומר "נחם" גם בשבת ויום־טוב), וכאשר בא בל"ג בעומר למירון להשתטח על קבר הרשב"י, ואמר גם אז "נחם", הקפיד הרשב"י על אמירתו (דתלמיד האריז"ל) "נחם" ביום שמחתו" (של הרשב"י), ועד שהקפידא הזיקה לו.

והביאור בזה: רשב"י הי' מהנשמות שאצלם לא הי' ענין החורבן²², ובמילא, אין מקום להרגש החורבן ביום שמחתו (וגילוי שלו).

ומזה רואים שני דברים:

א) יש ענין מיוחד בל"ג בעומר שלא מצינו ביום אחר (אפילו לא בשבת ויום־טוב). והראי', שתלמיד האריז"ל נענש רק על אמירתו "נחם" בל"ג בעומר, ולא על אמירתו "נחם" בשאר ימי שמחה (שבת ויום־טוב).

ב) ששמחת הילולא דרשב"י היא עבור כל בני", אפילו מי שאינו למעלה מענין החורבן (שלכן אמר "נחם" בכל יום) — גם הוא לא הי' צריך להצטער ביום שמחת הילולא דרשב"י, אלא להיות בשמחה.

זאת אומרת, שענינו של רשב"י הוא לקשר שתי קצוות: להמשיך

19) ליקוטי הש"ס להאריז"ל סוף ברכות. וראה גם תו"מ ח"ט ס"ע 105. וש"נ.

20) פ"ח שער ספה"ע פ"ז. שו"ע האריז"ל כוונת העומר ג.

21) כן הוא בשו"ע האריז"ל (אבל בפ"ח, שער הכוונות וסידור האריז"ל — "בברכת תשכון"). וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 330 ואילך. חל"ז ע' 138 ואילך.

22) הובא בפלח הרמון שמות ע' ז — בשם אדמו"ר הזקן.

16) בדרושי פ' אחרי, וכמשנ"ת במאמר שלפנ"ז (ד"ה וידבר גו' אחרי מות ד"א ניסן פ"ד ואילך (לעיל ע' 264 ואילך). וש"נ), מיוסד על מאמרי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (מהנחה בלתי מוגה).

17) שגדלה מעלתם אפילו ממעלת משה ואהרן, שדוקא עליהם נאמר (שמיני יו"ד, ג ובפרש"י) "בקרובי אקדש" (מהנחה בלתי מוגה).

18) חגיגה יד, ב. ירושלמי שם פ"ב ה"א.

את הגבוה גבוה ביותר — אפילו המדריגה ד"בחד קטירא אתקטרנא" — עד שתומשך למטה מטה ביותר.²³

ד. שתי קצוות הנ"ל מצינו אצל רשב"י גם בנוגע ללימוד התורה ופסקי דינים בנגלה דתורה:

כתיב²⁴: "לא ימוש ספר התורה הזה מפין". ואיתא בכרייתא²⁵: "לפי שנאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפין, יכול דברים ככתבן, תלמוד לומר ואספת דגנך²⁶, הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בן יוחי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה וכו', תורה מה תהא עלי', אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים וכו'". ומסיימת הגמרא: "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן".

ומזה מוכח, שסדר לימוד התורה של רשב"י הוא למעלה מהגבלת העולם, ואין העולם יכול לקבל סדר כזה, שלכן "לא עלתה בידן".

ואעפ"כ, למרות שרשב"י עצמו נהג תמיד בסדר שלמעלה מהעולם, והיתה "תורתו אומנתו"²⁷ — הנה כאשר רשב"י ור' אלעזר בנו יצאו מן המערה שבה שהו י"ג שנה (והרי בהיותו במערה י"ב שנה, ובפרט בשנה הי"ג, נתעלה בתורה באופן נפלא), אזי "כל היכא דהוה מחי ר' אלעזר", שהעניש ר"א עבור ההנהגה של חרישה וזריעה כו', כיון שלא הי' יכול לסבול ש"מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" — "הוה מסי ר' שמעון"; לא זו בלבד שרשב"י לא העניש, אלא אדרבה, הוא ריפא מה ש"מחי ר' אלעזר"²⁸. והטעם ש"מסי" — הסביר רשב"י לר"א: "די לעולם אני ואתה"²⁸; עסק התורה שלנו (באופן ד"תורתו אומנתו") מספיק לעולם.

ויתירה מזה מצינו, שרשב"י אומר²⁹: "אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע (ויש דעה³⁰ שעיקר קריאת שמע אינו אלא פסוק ראשון³¹) שחרית וערבית, קיים לא ימוש". כלומר, שכאשר ישנו מי שבשום אופן

(23) וזהו ג"כ מה שהסתלקות (עליית) הרשב"י הי' בספירת הוד שבהוד, בחי' התחתונה ביותר, כמבואר בסידור שער הל"ג בעומר (דש, א ואילך).

(28) שם לג, ב.

(29) מנחות צט, ב.

(30) ראה שו"ע אדמוה"ז או"ח סנ"ח ס"א. סוף סי' ס.

(24) יהושע א, ח.

(25) ברכות לה, ב.

(26) עקב יא, יד.

(27) שבת יא, א.

(31) ולהעיר מברכות יג, ב: "שמע ישראל

ה' אלקינו ה' אחד, זו ק"ש של ר' יהודה

הנשיא... בשעה שמעביר ידיו על פניו מקבל

עליו עול מלכות שמים" (מהנחה בלתי מוגה).

אינו יכול ללמוד תורה כל היום, אם מפני היותו עסוק ע"פ תורה, או מפני היותו עם-הארץ³², הנה לא זו בלבד שהוא פטור מלימוד התורה כל היום, להיותו אנוס, ו"אונס רחמנא פטרי"³³, אלא ע"י קריאת שמע הרי הוא אכן מקיים מצות לימוד התורה באופן ד"לא ימוש"³⁴.

זהו כחו של רשב"י להמשיך מהדרגא היותר נעלית שבתורה — "לא ימוש" כפשוטו, שזהו ענין הנצחיות והאי-נסוף שבתורה — גם למי שיכול ללמוד לא יותר מאשר "פסוק אחד שחרית ופסוק אחד ערבית", שגם אליו, בתורה שהוא לומד, יומשך בחינת נצחיות התורה.

ה. יתירה מזה:

לא זו בלבד שרשב"י המשיך בחינת נצחיות התורה ב"עולם כמנהגו" ע"פ תורה (שהרי ע"פ תורה צ"ל "ואספת דגנך", ו"די לעולם אני ואתה"), אלא הוא גם תיקן בעולם, וענין התיקון שייך רק בדבר שלא כדבעי הדורש תיקון.

וענין זה לא הי' באופן שכאשר ראה חסרון שלא הי' יכול לסובלו אזי תיקנו, אלא הוא חיפש ושאל: "איכא מילתא דבעי לתקוני"²⁸; אם ישנו איזה דבר בעולם הצריך תיקון — הוא יתקן זאת. והמדובר הי' אודות מקום שהי' ספק טומאה³⁵ (היפך הטהרה, יסוד והתחלת העבודה³⁶), ובטומאה גופא — טומאת מת, אבי אבות הטומאה³⁷, טומאה חמורה ביותר. ומקום זה תיקנו רשב"י ועשאו מקום דירה, לא רק עבור ישראלים ולויים, אלא גם עבור כהנים.

אימתי הי' רשב"י יכול להשפיל את עצמו ולתקן זאת — דוקא לאחר שנתעלה בעילוי אחר עילוי בלימוד התורה; בהיותו במערה בשנה הי"ג³⁸; דוקא אז, מצד הגבוה ביותר, הי' יכול לא רק להשפיל את עצמו בעולם (עולם כמנהגו), אלא גם לתקן שם דבר הדורש תיקון³⁹.

36 ראה לקו"ש ח"ג ע' 958, ובהערה 20 שם.

37 רש"י פסחים (יד, ב). מפרשי המשנה לכלים ואהללות (בתחלתן). ועוד.

38 משא"כ קודם שנת הי"ג, לא רק שלא חיפש לתקן את העולם, אלא אדרבה, "כל מקום שנותנין עיניהן כו" (שבת שם).

39 וכלשון הגמרא שם: "הואיל ואיתרחיש ניסא (גילוי אלקות שלמעלה מהטבע) איזיל איתקן מילתא."

32 ראה תניא פ"ח "דברים בטלים בהיתר כגון ע"ה". וצ"ע למה לא יחוייב בתושב"כ באמירתה (ראה הל' ת"ת לאדה"ו ספ"ב). ואכ"מ.

33 ב"ק כח, סע"ב. וש"נ.

34 ראה בהל' ת"ת לרבינו הזקן (בקו"א פ"ג) שמתרץ הסתירה שישנה, לכאורה, בין ב' מאמרים אלה של רשב"י.

35 וכיון שפסקו לחומרא, מוכח, שהי' זה קשור עם ענין מן התורה, שאז ספיקא לחומרא (ביצה ג, ב). — מהנחה בלתי מוגה.

ו. יתירה מזה:

רשב"י אמר⁴⁰: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", היינו, שביכלתו ללמוד זכות ולהסיר את מדת הדין מכל בני", שלא יענשו על עוונותיהם — שזוהי ירידה גדולה יותר. לאחרי חטא עץ הדעת — הרי מיתה (וטומאתה) היא בטבע הבריאה, ולא ע"י בחירת האדם; אבל עוונות (הגורמים את הדין) הם למטה מזה, כיון שמביאים אותם ע"י בחירה. ואעפ"כ יורד רשב"י גם לשם (שהרי בכדי ללמד זכות על הזולת, צריכים להתבונן בו⁴¹, "לירד" אליו⁴²), בכדי להסיר ממנו את הדין. וירידה זו אינה ע"ד הירידה ד"לך רד"⁴³, שיש הכרח לירד; רשב"י עצמו בחר, מרצונו, "לפטור את כל העולם כולו מן הדין". והכח והרצון של רשב"י לירד למטה כ"כ, הי' אצלו דוקא מצד היותו למעלה ביותר, שהי' מ"בני⁴⁴ עלי' והם מועטין"⁴⁵.

ז. סיפורי רז"ל אודות הנהגת רשב"י (ככל סיפורי התורה) הם הוראה ונתינת-כח לכל הדורות שלאחריו, ובפרט לדורות האחרונים⁴⁶ שזכו לגילוי פנימיות התורה — תורתו של רשב"י:
צריך להיות "יפוצו מעינותיך חוצה" — הקישור של שני הקצוות:

43) תשא לב, ז. וראה ברכות לב, א*.
הובא בפרש"י עה"פ.

44) סוכה שם. — עפ"ז יובן שייכות וקישור ב' המימרות של חזקי' א"ר ירמי' משום רשב"י, בסוכה שם.

45) ועד כדי כך ש"אם חד הוא אנא הוא" (ב"ר פל"ה, ב) — ע"ד "אני ובוראך מכירין כחך" (מהנחה בלתי מוגה).

46) ועד דרא דעקבתא דמשיחא — שיהי' בדוגמת דרא דרשב"י (כדלקמן בפנים) — שהוא בדוגמת דור המדבר (שער הגלגלים הקדמה כ. ועוד), שמשם רבינו עתידי ליכנס עמהם לארץ, ובגלל זה נשאר במדבר, כדי שיוכל לקחתם עמו, כדאיאת במדרש (תנחומא חוקת י. ועוד) שאמר לו הקב"ה "תהי' בצן ותבוא עמהם" (מהנחה בלתי מוגה).

*) ושם: "מאי לך רד .. אמר לו הקב"ה למשה, משה רד ומגדולתך, כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, ועכשיו ישראל חטאו, אתה למה ליי" (מהנחה בלתי מוגה).

40) סוכה מה, ב.

41) ראה תניא פ"ל.

42) ראה מכתב הנדפס בתחילת קונטרס למ"ד* (סה"מ קונטרסים ח"ב שנו, ב ואילך). ולאה"ז באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שעט ואילך).

*) ושם, הסיפור אודות רבותינו נשיאינו, אדמו"ר האמצעי והצ"צ, שתוכנו, שכל זמן שלא מצאו בעצמם את הענין בדקות, לא היו יכולים לתקן אצל הזולת ענין זה כפי שהוא באופן גס. וכידוע גם תורת והוראת הבעש"ט (ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקע"ה ואילך. וש"נ), שכאשר מישהו ראה דבר עבירה אצל הזולת, הרי זה כמו שמביט ב"מראה", כך, שדבר ברור שגם אצלו ישנו ענין זה בדקות, דאל"כ, לא הי' רואה זאת אצל הזולת.

ועד"ז בנדוד"ז, שכדי לפטור את העולם מן הדין, בהכרח לירד ולהיות שייך גם למי שצריך לפוטרו מן הדין, כיון שחטא ופגם ועבר את הדרך (מהנחה בלתי מוגה).

צריכים ליקח לא רק מהנהר, ולא רק ממי המעין, אלא מהמעין עצמו, ולהפיץ אותו, וגם "חוצה", ועד ל"חוצה" שהוא בודאי חוצה (היינו, שאין חוצה הימנו בערך שכלפיו הוא פנים).

והענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" הוא הכנה קרובה ל"אתי מר"⁴⁷ — ביאת משיח צדקנו, שגם אצלו תהי' הנהגה של יחוד ב' הקצוות: ביחד עם זה שילמד תורה ואפילו לאבות ומשה רבינו⁴⁸, יתעסק גם עם דלים, כמ"ש⁴⁹ "ושפט בצדק דלים", ועד שיפעל גם על ה"צפעוני" והנהגתו.

וכל זה תלוי בעבודתנו עתה: צריכים להעמיד דור שגם הילדים ילמדו פנימיות התורה, כפי שהודיע רשב"י שבדרא דמשיחא יהי' כמו בדורו שגם "רביא" (הן ילדים בשנים והן ילדים בדעת) ילמדו פנימיות התורה.⁵⁰

וע"י תורתו של רשב"י — הנה "כדאי הוא ר' שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק"⁵¹, כהפירוש המובא בספרים⁵², שבשעת המיצר והדוחק (של הגלות) צריכים לסמוך על רשב"י שלקח על עצמו (אם יצטרף אחי' השילוני עמו) לפטור את כל העולם מן הדין, עד ימות המשיח⁵³, "בהאי חיבורא דילך כו' (ספר הזהר, פנימיות התורה) יפקון בי' מן גלותא ברחמי"⁵⁴ — שיומשך בעולם ענינו של רשב"י שהי' למעלה מחורבן גלות⁵⁵, כנ"ל.

וענין זה יומשך בכל העולם כולו, ואפילו במקום שבו דרוש תיקון, ועד למקום שיש בו טומאה — הנה "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"⁵⁶, וגם מקום זה יהי' מקום דירה, לא רק עבור ישראלים ולויים,

(53) כן הוא גירסת הירושלמי ברכות פ"ט ה"ב. ב"ר פל"ה, ב. פסיקתא דר"כ פסקא ויהי בשלח. — בענין שייכות הרשב"י (והבעש"ט, שגילו פנימיות התורה) לאחי' השלוני, ראה סה"מ תש"ט ע' 172 בהערה ובלקו"ש ח"ב ע' 512 בהערה. תו"מ ח"א ע' 21 בהערה.

(54) זח"ג קכד, ב. הובא באגה"ק סכ"ו. (55) והיינו, שפועלים את הגאולה האמיתית והשלימה, שתשלל את ענין החורבן מתחילתו, שלכן יוכלו לומר "אורך ה' כי אנפת בי" (ישעי' יב, א), הודאה גם על זה ש"אנפת", כיון שנשלל ענין החורבן מלכתחילה (מהנחה בלתי מוגה). (56) זכר"י יג, ב.

(47) אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).

(48) ראה לקו"ת צו (ז, א). שער האמונה פנ"ו. מנחות כט, ב. ובקה"ר (פי"א, ח) תורה שאדם למד בעוה"ז הכל היא לפני תורתו של משיח.

(49) ישעי' יא, ד"ח. וראה שיחת שמח"ת תר"ץ אות לט ואילך (לקו"ד ח"ב שיו, א ואילך. סה"ש תר"ץ ס"ע 117 ואילך).

(50) זח"א צב, סע"ב. ובכ"מ. וראה קדושת לוי פ' חיי שרה (עה"פ כד, יד).

(51) ברכות ט, א. וש"נ.

(52) ראה גם שיחת ל"ג בעומר תשי"א ס"ג (תו"מ ח"ג ס"ע 96). וש"נ.

אלא גם עבור כהנים — יהודים שהם בדרגת "ואתם (כל אחד מכם) תהיו לי ממלכת כהנים"⁵⁷, ו"אלקיכם כהן הוא"⁵⁸ — שארץ ישראל תתפשט בכל העולם כולו⁵⁹, היינו, שהעולם כולו יהי' ארץ ישראל, ודירה לו יתברך⁶⁰.

* * *

ח. בפירוש דיוק לשון הכתוב⁶¹ "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" — דלכאורה הול"ל "שבת אחים יחד", ע"ד לשון הכתוב בחומש⁶² "כי ישבו אחים יחדיו", ומהו הדיוק "שבת אחים גם יחד", וכידוע הכלל בגמרא שתיבת "גם" היא ריבוי⁶³ — מציינו בזהו בדברי רשב"י ב' פירושים:

(א) "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, קב"ה וכנסת ישראל, גם לרבות ישראל דלתתא"⁶⁴.

(ב) "הנה מה טוב ומה נעים וגו', אלין אינון חברייא בשעתא דאינון יתבין כחדא ולא מתפרשן דא מן דא, בקדמיתא אתחזון גוברי מגיחי קרבא דבעו לקטלא דא לדא, לבתר אתהדרו ברחימותא דאחווה. קב"ה מהו אומר, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, גם לאכללא עמהון שכינתא, ולא עוד אלא קב"ה אצית למלוליהו וניחא לי' וחדי בהו, הה"ד⁶⁵ אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'"⁶⁶.

ויש לבאר תוכן ב' הפירושים בפרטיות יותר.

ט. פירוש הא':

"אחים" — קאי על "קב"ה וכנסת ישראל", דהיינו, הקב"ה ונש"י כפי שהם במקורם ושרשם למעלה (קודם שמתלכשים ונעשים מוגבלים בגוף). ו"שבת אחים יחד" — הו"ע יחוד קוב"ה ושכינתי', דהיינו, ההתאחדות של הקב"ה עם מקור הנשמות, כפי שהנשמות הם למעלה.

ספק טומאה מן התורה — שגם שם יהי' דירה ובית המקדש לו ית' (מהנחה בלתי מוגה).

61 תהלים קלג, א.

62 תצא כה, ה.

63 ראה ב"ק סה, סע"ב. צד, רע"א. ערכין ז, א. תמורה ל, ב. ועוד.

64 זח"ג ז, ב.

65 מלאכי ג, טז.

66 זח"ג נט, ב. וראה גם מכתב כ"ד אייר שנה זו (אג"ק חכ"ב ע' רכו).

57 יתרו יט, ו. ובמכילתא שם: "שכל או"א מישראל כו'".

58 סנהדרין לט, סע"א.

59 ראה ספרי דברים בתחלתו. יל"ש ישעי' רמז תקג. פסיקתא רבתי פ' דשבת ור"ח (וש"ג בהערות). לקו"ת מסעי (פט, ב).

60 והיינו, שממשיכים את הענין ד"בחד קטירא אתקטירנא" עד למטה מעשרה טפחים, גם במקום שבו ישנו רק אמירת פסוק א' דק"ש שחירת וערבית, ועד למטה יותר, מקום שיש בו

ו"שבת אחים גם יחד" — "גם לרבות ישראל דלתתא" — שהברכה וההתקשרות והיחוד נמשכים גם למטה, לנש"י כפי שהם מלובשים בגופים בעולם דלמטה.

ובאותיות פשוטים:

"קוב"ה" — קאי על דרגת האלקות שהיא באופן של הבדלה מהעולם, שלכן נקרא בשם "קדוש", שפירושו קדוש ומובדל⁶⁷, וביחד עם זה הוא גם "ברוך", מלשון המשכה⁶⁸, היינו, שבהיותו קדוש ומובדל מהעולם, יש לו גם שייכות לעולם, שנמשך למטה בעולם — כפי שהדבר מתבטא בענין של הנהגה נסית, הנהגה בעולם באופן של נסים (שלמעלה מהעולם), שכן, גם עכשיו יש בעולם נסים, ואדרבה, עוד יותר מכמו שהיו בעבר, אלא שזהו באופן ש"אפי' בעל הנס אינו מכיר בנסו"⁶⁹.

ו"שכינתיה" — כנסת ישראל — קאי על מדריגת האלקות שנקראת בשם "שכינה", ע"ש ששוכנת ומתלבשת בעולם⁷⁰, והרי ענין ההתלבשות הוא עד"מ כמו אדם כביכול המתלבש בלבוש, שכאשר מסתכלים עליו רואים את הלבוש ולא את בשר האדם שבתוך הלבוש, ודוגמתו בנמשל הו"ע הנהגת העולם ע"פ הטבע, שגם היא נקבעת ונעשית ע"י הקב"ה, שהרי "דברך נצב בשמים"⁷¹, ו"חוקות שמים וארץ .. שמתיה"⁷², אבל, להיותה הנהגה שהיא בשוה בכל יום ויום, ומתרגלים אלי' — אינה עושה רושם, ולא ניכר כ"כ ענין האלקות, ולכן נקראת (לא בשם קדוש ומובדל, אלא) בשם שכינה, ששוכנת ומתלבשת כו'.

וכאשר ישנה ההתאחדות דקוב"ה וכנסת ישראל (שכינתיה) — "שבת אחים יחד" — הרי זה מתבטא בכך שבטבע ניכרת הנהגה נסית, ובכללות — שרואים את הקיום של עם ישראל, שלמרות היותם בדוגמת כבשה אחת בין שבעים זאבים⁷³, שהם מוקפים אויבים ושונאים משבעים אומות העולם, הרי הם נצבים וקיימים, ואדרבה, עוד יותר מכל אלו שהצירו והעיקו אותם ("מ'לעבט זיי איבער") — שזהו מצד ההתאחדות דקוב"ה וכנס"י.

71) תהלים קיט, פט. וראה תניא שהיהו"א בתחלתו. ובכ"מ.
72) ירמיה' לג, כה.
73) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פס"ר פ"ט.

67) ראה תו"כ ופרש"י ר"פ קדושים. פרש"י משפטים כב, ל. קדושים כ, ז. כו. ועוד. תניא פמ"ו (סו, א). אגה"ת פ"י. ועוד.
68) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.
69) נדה לא, א.
70) ראה תניא פמ"א (נו, ב) ופנ"ב.

ועי"ז נעשה "שבת אחים גם יחד", "גם לרבות ישראל דלתתא" — שגם נשמה כפי שנמצאת בגוף בעולם למטה, מרגשת בעצמה אלקות, ועד שרואה זאת בעיני בשר באופן ההנהגה בחיים, הן בחיים שבאהלה של תורה, והן בחיים שבעולם המסחר וכיו"ב — שרואה על כל צעד ושעל השגחתו הפרטית של הקב"ה.

י. ופירושו הב' — שאין זה באופן שבנ"י שנמצאים למטה צריכים להמתין שתומשך להם ברכה כו', אלא בהם תלוי הדבר:

"שבת אחים יחד" — קאי על בני", אשר, עד כמה שיהי' המרחק בין אחד לחבירו ברוחניות ובמעלה, ועד כמה שיהי' המרחק בין אחד לחבירו במקום הגשמי, הרי "כל ישראל חברים"⁷⁴, ונקראים "אחים"⁷⁵ איש לרעהו — בכח, ובהם הדבר תלוי להתנהג באופן שהאחזה תהי' נראית בגלוי, ובאופן ד"שבת אחים יחד", שהו"ע ההתיישבות והקביעות, שהרי שיבה מורה על ענין הקביעות, כפי שמצינו לגבי דיני ברכת המזון⁷⁶.

ומוסיף רשב"י, ש"שבת אחים יחד" קאי גם על "אחים" כאלו ש"בדמיתא אתחזון גוברי מגיחי קרבא . . . דא לדא", היינו, שהיתה אצלם מלחמה בין אחד לחבירו — כיון שיש אצלם אופנים שונים והנהגות שונות בלימוד התורה, וכיון שהלימוד מביא לידי מעשה⁷⁷, הרי זה נמשך גם באופנים שונים בנוגע להנהגתו בחייו ועד לחייו היומיים. ואעפ"כ, מבלי הבט על החילוקים באופן ההנהגה כו', מתאחדים ביחד מתוך קירוב ואחזה, ובאופן של התיישבות כו'.

ואז — "קב"ה מהו אומר, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, גם לאכללא עמהון שכינתא", היינו, שכאשר הקב"ה רואה את הקירוב והאחזה בין בני", אזי גם הוא מתאחד עמהם, "ולא עוד אלא קב"ה אצית למלוליהו וניחא לי' וחדי בהו", היינו, שהקב"ה שמח בהם ומקשיב אליהם (וע"ד מ"ש⁷⁸ "השמיעני את קולך כי קולך ערב"),

ומביא על זה מ"ש "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'", והיינו, שענין זה פועל לא רק

76) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרי"ג ס"א. וש"נ.

77) ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

78) שה"ש ב, יד. וראה זח"ג סא, א. ריג, א.

74) ע"פ ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו, א. ירושלמי שם פ"ג סה"ו. תניא אגה"ק סוסכ"ב.

75) ראה תניא רפ"ב, וב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (ע' קצב). וש"נ.

באותה שעה שנמצאים באחזה, אלא "ויכתב ספר זכרון גו", שנשאר לזכרון לימים ולחדשים ולשנים שלאח"ז.

ועפ"ז נמצא — וזוהי ההוראה — שבכתו של איש הישראלי להנהיג את אורח חייו ואת העולם שמסביבו באופן ד"שבת אחים גם יחד", היינו, שע"י אחדותם של ישראל נעשה גם היחוד של הקב"ה וכנס"י (שכינת"י), שתומשך הנהגה נסית בהנהגה טבעית.

יא. וענין זה מודגש יותר בזמנינו זה:

ובהקדמה — שבענין הריחוק בין בני", הרי נוסף על הריחוק שבין איש לרעהו ברוחניות ובמעלה, ישנו גם הריחוק במקום הגשמי (כנ"ל), שהרי הנשמה מלובשת בגוף גשמי שקשור עם זמן ומקום, כך, שישנם כאלו שביניהם מפסיק ריחוק המקום.

אמנם, בחסד הוי' עלינו, נקבע עתה סדר ההנהגה בעולם, שככל שיגדל ריחוק המקום, הנה במשך זמן קצר יכולים להתאסף יחד מתוך שמחה וטוב לבב, ומתוך החלטה שיהי' ביניהם קירוב ואחזה, ובאופן ד"שבת", התיישבות.

ועי"ז ממשיכים גם את הקב"ה להיות יחד עמהם,

כהבטחת הקב"ה שכאשר הנהגתם של ישראל תהי' באופן ד"שבת אחים יחד", אזי יהי' "גם יחד", "לאכללא עמהון שכינתא",

וכאשר מתגלית הנהגתו והארתו של הקב"ה — אזי "לא יגורך רע"⁷⁹, וזוכים לקבל בגלוי כל ברכותיו של הקב"ה, שיורד ושורה ומתלבש ושוכן בתוכם, להמשיך להם מילוי משאלות לבכם לטובה, למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני רויחי.

וכיון שפירוש הנ"ל בפסוק גילה רשב"י, שקיבל על עצמו "לפטור את כל העולם כולו מן הדין"⁴⁰ עד ביאת משיח צדקנו — הנה מכאן ולהבא תהי' ההנהגה באופן של טוב וחסד הנראה ונגלה, ועד שתומשך למטה מעשרה טפחים הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

(79) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג. וש"נ.

יג. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁸⁰, שאצל אדמו"ר האמצעי הי' ל"ג בעומר מיו"ט המצויינים. אדמו"ר האמצעי הי' יוצא לשדה כו', והי' אז גם ענין המופתים, ובעיקר — בנוגע לבנים, ועד שכל השנה כולה היו מצפים ("מ'פלעגט אויסקוקן") לל"ג בעומר, כיון שאז היו מתברכים מאדמו"ר האמצעי במילוי משאלותם לטובה, וביחוד בנוגע לבנים. — ענין זה נדפס בקיצור ב"היום יום"⁸¹, וישנו גם אריכות הדברים שהסביר רבינו נשיאנו בשעתו⁸⁰.

יש לומר בדרך אפשר בביאור הקשר לל"ג בעומר דוקא:

מצינו בנוגע לאדמו"ר האמצעי, שגם אצלו הי' ענין ההסתלקות בשמחה, וגם באופן ש"דרש כו' עד שהגיע לפסוק⁸² כי עמך מקור חיים חיי החיים, לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים עד דאשתכחו מילוי ונפשו שבה למקומה כו'" (כמו אצל רשב"י⁸³), כפי שכותב בנו בהקדמה לתורת חיים.

ועד"ז הי' גם אצל אדמו"ר האמצעי הענין דפנימיות התורה באופן ד"יפוצו", בהפצה והרחבה שלא בערך לגבי מה שהי' לפנ"ז, ועד שיצא לאור גם בדפוס, נוסף על המאמרים שנשאו בכתב.

ועד"ז מצינו עוד כמה ענינים שבהם היתה ההשתוות לרשב"י, ומצד זה מודגש הקשר לל"ג בעומר.

*

יד. ענינו של ל"ג בעומר⁸³ — שספירתו היא הוד שבהוד — שכולל את כל העבודה דספירת העומר, "שבעה שבועות תספר לך"⁸⁴.

וכללות העבודה דספירת העומר היא הכנה כדי שיוכל להיות לאח"ז הענין דקבלת התורה ב"זמן מתן תורתנו" בחג השבועות, וכסגנון ברכת הרב — קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

וכן הוא בכל שנה ושנה, ש"הימים האלה נזכרים ונעשים"⁸⁵, וכפירוש האריז"ל⁸⁶ שכאשר "נזכרים", שמזכירים אותם מתוך השתוקקות וגעגועים, אזי "נעשים" כל ההמשכות וההשפעות כפי שהיו "בימים ההם" — "בזמן הזה".

(80) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שג.

(84) פ' ראה טז, ט.

(85) אסתר ט, כח.

(86) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא

ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(81) יח אייר, ל"ג בעומר.

(82) תהלים לו, יו"ד.

(83) ראה סידור שבעה ערה 23.

וכן תהי' לנו — הענין ד"בחד קטירא אתקטירנא"6 באופן של נשמה בגוף,
 ומל"ג בעומר ו"פרוס עצרת" (כלשון הגמרא⁸⁷) — נלך ל"עצרת", לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,
 ועל מנת להמשיך זאת — "יורד על פי מדותיו"⁸⁸ — בקיום המצוות, "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"⁷⁷,
 וכל זה — בשמחה ובטוב לבב, ובהרחבה אמיתית,
 ועד שהקב"ה יביא אותנו ל"מרחב י"ה"⁸⁹, בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.
 [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אנעים זמירות", ואח"כ "אני מאמין".
 לאחר תפלת ערבית, טרם צאתו — צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "הושיעה את עמך"].

88 תהלים קלג, ב.

89 שם קיח, ה.

87 גיטין לא, ב. וראה בכורות נו, ב

ואילך.